

نام و نام خانوادگی:

زمان برگزاری: ۲۰ دقیقه

نام آزمون: فنون سبک شناسی دهم (تستی)

تاریخ آزمون:

۱ همه گزینه‌ها به جز گزینه حاصل استخراج نکات قلمرو ادبی متن زیر است.

«پادشاهی را شنیدم به کشتن اسیری اشارت کرد. بیچاره در آن حالت نومیدی ملک را دشنام دادن گرفت و سقط گفتن، که گفته‌اند هر که دست از جان بشوید، هرچه در دل دارد، بگوید.

وقت ضرورت چو نماند گریز / دست بگیرد سر شمشیر تیز»

- ۱ حذف فعل «گرفت» بعد از «سقط گفتن»
- ۲ بهره گرفتن از تمثیل
- ۳ استفاده از آرایه جناس
- ۴ استفاده از آرایه کنایه

۲ در کدام گزینه به ویژگی‌های زبانی سبک خراسانی دیده نمی‌شود؟

- ۱ به چاه اندر افتاد و شکست پست
- ۲ شد آن نیکدل مرد یزدان پست
- ۳ تا مر مرا دو حلقه بند است بر دو پای
- ۴ هستم دو دیده گویی از خون دو ناودان
- ۵ نبشته که با گفته گرد آمدی
- ۶ وگر چند بس بی کران باشدی
- ۷ گیرم صبور گردم، برجای نیست رای
- ۸ گویم به رسم باشم، هموار نیست رای

۳ شاعران کدام گزینه جزء نخستین کسانی هستند که قصاید تمام و کمال با موضوع حکمت و اندرز سروده‌اند؟

- ۱ ناصر خسرو - کسایی
- ۲ رودکی - منوچهری
- ۳ شهید بلخی - ناصر خسرو
- ۴ کسایی - فرّخی سیستانی

۴ در بیت کدام گزینه، نام عمده‌ترین مرکز فرهنگی در زمان سامانیان آمده است؟

- ۱ چون عمر به سر رسد چه شیرین و چه تلخ
- ۲ پیمانچه چو پر شود چه بغداد و چه بلخ
- ۳ به رفتن دو هفته درنگ آمدش
- ۴ تن آسان خراسان به چنگ آمدش
- ۵ تا برانداخت ظلم را خانه
- ۶ نیست در ملک غزنه ویرانه
- ۷ اگر آن ترک شیرازی به دست آرد دل ما را
- ۸ به خال هندویش بخشم سمرقند و بخارا را

۵ کدام گزینه از ویژگی‌های شعر فارسی در قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم، نیست؟

- ۱ توجه به واقعیت بیرونی
- ۲ آوردن ترکیب‌های تازه و استعاره‌های دلپذیر
- ۳ به‌کارگیری انواع توصیف
- ۴ دشواری فکر و کلام

۶ کدام گزینه درباره شعر فارسی در قرن پنجم و ششم صحیح نیست؟

- ۱ زبان فارسی در نواحی شرقی و غربی بیرون از ایران گسترش یافت.
- ۲ تحولی که انوری و سنایی در غزل ایجاد کردند، زمینه ظهور شاعران بزرگی در قرن هفتم شد.
- ۳ برخی شاعران چون سنایی و مولوی به سبب پای بندی به اعتقادات خاص از دربارها کناره گرفتند و مدیحه گویی را کنار گذاشتند.
- ۴ داستان سرایی، هجو، حماسه و تغزل و طنز از مضامین رایج شعری این دوره‌اند.

۷ عبارت کدام گزینه، نمی‌تواند مربوط به نثر دوره غزنوی و سلجوقی باشد؟

۱

اگر دوستی خدای تعالی حاصل کرده بود و اسباب دنیا بر وی منغض و شوریده می‌داشت، چون بمرود به معشوق خویش رسید و مزاحم و مشوش از میان برخاست و به سعادت رسید.

۲

پیغمبر(ص) گفت: «طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ» ... پس بدان که از علم اندک عمل بسیار توان گرفت و باید که علم مقرون عمل باشد.

۳

از رسم‌های پارسیان، نوروز چیست؟ نخستین روز است از فروردین ماه وزین جهت روز نو نام کردند زیرا ک پیشانی سال نو است.

۴

شکم را گرسنه دارید و جگر را تشنه و تن را برهنه دارید تا مگر خداوند تعالی را ببینید به دل. اگر تن را از گرسنگی بلا بود، دل را بدان ضیاء بود و جان را صفا بود و سر را لقا بود.

۸ کدام گزینه درباره تاریخ ادبیات ایران در قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم نادرست است؟

۱

وجود سخنورانی چون رودکی، فردوسی، عنصری و بسیاری از شاعران فارسی‌گوی دیگر، بیانگر اهمیت این دوره است.

۲

در زمان سامانیان، بخارا عمده‌ترین مرکز فرهنگی به شمار می‌آمد.

۳

درخشش ایران با شکست سامانیان از ترکان آل افراسیاب به تیرگی گرایید و خراسان ابتدا به دست سبکتگین و بعد پسرش محمود افتاد.

۴

در قرن چهارم و اوایل قرن پنجم بسیاری از اصطلاحات علمی، ادبی، دینی و سیاسی جدید از راه ترجمه متون پهلوی، وارد فارسی دری شد.

۹ بیت کدام گزینه مطابق با ویژگی‌های سبک بینابین سروده شده است؟

۱

امید خلق غَوَاص است و دست راد او دریا

به کام خویش برگیرد گهر غَوَاص از دریا

۲

بر جای رطل و جام می، گوران نهاده استند پی

بر جای چنگ و نای و نی، آواز زاغ است و زغن

۳

وگر خود جنت المأوی بود مأوی درویشان

وگر خواهند درویشان ملک را صنع آن باشد

۴

خیز و بی‌تی چند بنویس و به خدمت بر بخوان

تا ز حسن‌الاستماعت قرب او آدنی دهد

۱۰ همه آثار زیر به جز از نمونه‌های موفق دوره سامانی هستند.

۱

تاریخ بلعمی

۲

ترجمه تفسیر طبری

۳

شاهنامه ابومنصوری

۴

سیاست‌نامه

۱۱ عوامل پیشرفت زبان فارسی در قرن سوم تا نیمه اول قرن پنجم مورد نیست؟

۱

گرایش شاهان در جلب عالمان و ادیبان به دربار

۲

توسعه زبان فارسی توسط بازرگانان

۳

توسعه مدارس و مراکز تعلیم

۴

لشکرکشی‌ها و فتوحات غزنویان

۱۲ کدام گزینه درباره زبان و ادبیات در قرن چهارم و اوایل قرن پنجم نادرست است؟

۱

شاعران این عصر به واقعیت‌های درونی توجه داشته و مفاهیم ذهنی‌شان از قلمرو تعلیم کلی اخلاق فراتر نمی‌رفت.

۲

یکی از علل ورود اصطلاحات علمی، ادبی، دینی و سیاسی زبان عربی به زبان دری، ترجمه متون عربی بود.

۳

در این دوره، ابوعلی سینا در همه علوم روزگارش تبخّر داشت. او به زبان فارسی و عربی شعر می‌سرود.

۴

کسایی مروزی نخستین شاعری بود که در شعر حکمی و اندرزی قرن چهارم، قصیده تمام و کمال سرود.

۱۳ با توجه به شعر زیر کدام گزینه نادرست بیان شده است؟

۱

صد هزاران آسمان و آفتاب

مشتری و تیر و زهره، ماهتاب

۲

صد زمین و کوه و دشت و بحر و بر

این که می‌بینی دو صد چندین دگر

۳

هست از دریای دل یک قطره‌ای

در فضای دل نماید ذره‌ای

۴

شهرهای ملک دل را حصر نیست

پیش شهر دل، دمشق و مصر چیست

۱ در همه ابیات کاربرد شبکه معنایی مشهود است.

۲ در ابیات سوم و چهارم آرایه تشبیه به کار رفته است.

۳ در همه ابیات هر دو آرایه «جناس» و «مراعات‌نظیر» زینت‌بخش کلام شده است.

۴ این شعر رده ادبیات تعلیمی-عرفانی است و پیام نهایی آن تأکید بر جایگاه والای دل در وجود آدمی است.

۱۴ کدام اثر اصالتی «پارتی» دارد؟

- ۱ درخت آسوریک ۲ کلیله و دمنه ۳ اوستا ۴ هزارویک شب

۱۵ علت نامگذاری «زبان پهلوی» به «فارسی میانه» چیست؟

- ۱ چون بیشتر آثار دینی زرتشتی به این زبان تألیف شده است.
 ۲ چون بیشتر آثار ادبی پهلوی به کتابت درنیامده بود.
 ۳ چون آثار ادبی منثور و منظوم این زبان از میان رفته است.
 ۴ چون این زبان به ناحیهٔ پارس تعلق داشته است و در مرحله‌ای میان فارسی باستان و نو قرار دارد.

۱۶ شاعران کدام گزینه هم‌زمان با شاعران خراسان و سیستان، در شمال غرب ایران، سبک شعر فارسی را از آنچه در دیگر نواحی ایران یا پیش از آنان رایج بود، متمایز ساختند و کار آن‌ها در ادب فارسی تازگی داشت؟

- ۱ سنایی - انوری ۲ ناصر خسرو قبادیانی - مسعود سعد سلمان
 ۳ سیف فرغانی - ظهیرالدین فاریابی ۴ خاقانی - نظامی

۱۷ باتوجه به مفاهیم کلی ابیات زیر کدام بیت از نظر ویژگی فکری یادآوری اشعار عرفانی است؟

- ۱ زلف آشفته و خوی کرده و خندان لب و مست / پیرهن چاک و غزل‌خوان و صراحی در دست
 ۲ روز شکار پیرزنی با قباد گفت / کز آتش فساد تو جز دود آه نیست
 ۳ باز این چه شورش است که در خلق عالم است / باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است
 ۴ دل مرنجان که ز هر دل به خدا راهی هست / هر که را هیچ به کف نیست به دل آهی هست

براساس متن «فایده مکر و حیلت تو مخدوم (=سرور) را این بود که می‌بینی و آخر رنج آن به تو رسد. تو چون گل دورویی که هر که را همت وصل تو باشد، دست‌هاش به خار مجروح گردد و دو زبانی چون مار، لکن مار را بر تو مزیت است که از هر دو زبان تو زهر می‌زاید.» به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱۸ معنای «را» در جمله اول با معنای «را» کدام گزینه یکسان است؟

- ۱ او را به در سرای حاکم آورد و قصه بازگفت تا حکم کند.
 ۲ آن مرد آن مرغ را گفت که رنج مبر که این درد علاج ندارد.
 ۳ پادشاه راهیج خطر چون وزیری نیست که قول او بر فعل رجحان بود.
 ۴ نادان‌تر مردمان اوست که مخدوم را بی‌حاجت در کارزار افکند.

۱۹ کدام عبارت از مفاهیم موجود در متن است؟

- ۱ تأکید بر آینده‌نگری و عاقبت‌اندیشی ۲ ریاکاری در اعمال عبادی
 ۳ داشتن ظاهر دل‌بسنده و باطن بدخواه ۴ نفی و نکوهش بدزبانی

۲۰ کدام گزینه درباره ویژگی‌های ادبی عبارت سؤال نادرست است؟

- ۱ استفاده از شبکه معنایی در «مار، زبان، زهر»
 ۲ بهره‌گیری از تشبیه برای رساندن پیام
 ۳ تضاد میان «گل و خار» و تکرار کلمه «مار»
 ۴ کاربرد سجع جهت زیبایی کلام

۲۱ کدام گزینه با عبارت «الهی اگر بهشت چون چشم و چراغ است، بی دیدار تو، درد و داغ است.» تناسب معنایی ندارد؟

- ۱ دست من گیر که دست از دو جهان وادارم
 ۲ دست توام یک نفس از هشت بهشت اولی‌تر
 ۳ گر مخیر بکنندم به قیامت که چه خواهی
 ۴ دوست ما را و همه نعمت فردوس شما را
 ۵ وگر بهشت مصور کنند عارف را
 ۶ به غیر دوست نشاید که دیده بردارد
 ۷ چه کار اندر بهشت آن مدعی را
 ۸ که میل امروز با حوری ندارد

۲۲) با توجه به تحلیل نثر زیر، کدام گزینه نادرست است؟

«پادشاهی را شنیدم که به کشتن اسیری اشارت کرد. بیچاره در حالت نومیدی ملک را دشنام دادن گرفت و سقط گفتن که گفته‌اند هر که دست از جان بشوید هرچه در دل دارد بگوید. ملک پرسید که چه می‌گوید؟ یکی از وزرای نیک‌محضر گفت: «ای خداوند! می‌گوید و الکاظمین الغیظ و العافین عن الناس.» ملک را رحمت آمد و از خون او درگذشت.»

- ۱) کاربردهای تاریخی دستور: «دشنام دادن گرفت»، «را» (پادشاهی را شنیدم) در معنی «به»
- ۲) حذف بخشی از فعل
- ۳) استفاده از آرایه‌هایی چون «مجاز» و «سجع» و «کنایه»
- ۴) با توجه به نتیجه‌گیری پایان متن می‌توان گفت که نثر در رده ادبیات تعلیمی قرار دارد.

پاسخنامه تشریحی

- ۱ حذف فعل مربوط به قلمرو زبانی است نه ادبی / عبارت «هر که دست از جان بشوید، هر چه در دل دارد بگوید» و بیت آمده در متن تمثیل است. (گزینه ۲)
- واژه‌های «بشوید و بگوید» جناس دارند. (گزینه ۳) / «دست از جان شستن» کنایه از «نترسیدن از مرگ» و «قطع امید از زندگانی» است. (گزینه ۴)
- ۲ بررسی سایر گزینه‌ها:
- در گزینه‌های ۱، ۲ و ۳: مختصات زبانی سبک خراسانی وجود دارد.
- بیت اول: استفاده از دو نشانه برای یک سیستم (به چاه اندر) / بیت دوم آوردن «مر» بر سر مفعول / بیت سوم واژه «نشته» به جای «نوشته»
- ۳ کسایی مروزی کسی بود که قصیده‌های تمام و کمال با موضوع حکمی و اندرزی (تعلیمی) سرود و ناصر خسرو شیوه او را ادامه داد.
- ۴ عمده‌ترین مرکز فرهنگی در زمان سامانیان «بخارا» بود.
- ۵ یکی از ویژگی‌های شعر فارسی در قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم، سادگی فکر و روانی کلام است. شاعر می‌کوشد تا فکر و خیال خود را همان‌گونه که به خاطرش می‌رسد، بیان کند.
- ۶ شاعرانی که به دلیل پای بندی به اعتقادات خاص مدیحه سرایی را کنار گذاشتند عبارت بودند از: ناصر خسرو و سنایی. حضرت مولانا از ابتدا مدیحه سرا نبود.
- ۷ عبارت این گزینه، دارای واژگان فارسی بیشتری نسبت به سایر گزینه‌هاست و متن ساده‌ای دارد و این ویژگی‌ها نشان می‌دهد متن، مربوط به دوره سامانی است. در سایر گزینه‌ها، تعداد زیاد واژگان عربی، استشهد به روایات و حذف فعل وجود دارد که نشان می‌دهد این عبارات مربوط به دوره غزنوی و سلجوقی هستند.
- ۸ در این گزینه اشتباهی که صورت گرفته و باعث نادرستی این عبارت در مورد تاریخ ادبیات ایران در قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم شده است این است که اصطلاحات علمی، ادبی، دینی و سیاسی از راه ترجمه متون عربی وارد فارسی دری شده نه از راه ترجمه متون پهلوی.
- ۹ سبک خراسانی بر حسب زمان، به سه سبک فرعی سامانی، غزنوی و سلجوقی تقسیم می‌شود. سبک دوره سلجوقی را باید بینابین نام نهاد، زیرا ویژگی‌های سبک عراقی نیز در آن به چشم می‌خورد. بنابراین این سبک حد فاصل سبک خراسانی و عراقی و دارای ویژگی‌های هر دو سبک است. در بیت گزینه ۴، نیز آوردن دو نشانه برای یک متمم (به خدمت بر) نشان از سبک خراسانی و استفاده از واژگان عربی (حسن‌الاستماع) و استشهد به آیات قرآنی (او آذنی) بیانگر سبک عراقی می‌باشند.
- تشریح گزینه‌های دیگر:
- گزینه ۱: شعر مدحی است و کاملاً بر ویژگی‌های سبک خراسانی منطبق است.
- گزینه ۲: استفاده از واژگان کهن، این بیت را به سبک خراسانی بسیار نزدیک کرده است.
- گزینه ۳: استفاده فراوان از واژگان عربی و عبارات قرآنی، مبین سرایش این بیت طبق سبک عراقی است.
- ۱۰ سیاست‌نامه از کتاب‌های دوره غزنوی و سلجوقی است، اما آثار دیگر ذکر شده همگی در دوره سامانی نگاشته شدند.
- ۱۱ این مورد از عوامل پیشرفت زبان فارسی در قرن سوم تا نیمه اول قرن پنجم نیست.
- ۱۲ شاعران قرن چهارم و اوایل قرن پنجم، به واقعیت‌های بیرونی توجه داشتند.
- ۱۳ در ابیات ۱ و ۳، آرایه جناس به کار رفته است. فقط در ابیات ۲ و ۴، جناس به کار رفته است: بحر و بر / چیست و نیست
- گزینه ۱: شبکه معنایی ابیات:
- بیت اول: آسمان، آفتاب، مشتری، تیر، زهره، ماهتاب
- بیت دوم: زمین، کوه، دشت، بحر، بر
- بیت سوم: دریا، قطره
- بیت چهارم: شهر، ملک، مصر، دمشق
- گزینه ۲: تشبیه بیت سوم: دریای دل / دل: مشبه / دریا: مشبه به / بیت چهارم: ملک دل
- گزینه ۴: پیام کلی ابیات توصیف عظمت «دل» و هدف آن‌ها تعلیم نکات عرفانی است.
- ۱۴ منظومه «درخت آسوریک» اصل پارسی دارد.
- ۱۵ چون زبان پهلوی اساساً به ناحیه پارس تعلق داشته است و در مرحله‌ای میان فارسی باستان و فارسی نو قرار دارد، آن را «فارسی میانه» نامیده‌اند.
- ۱۶ در شمال غرب ایران، دسته‌ای از شاعران ظهور کردند که کار آن‌ها در ادب فارسی، تازگی داشت. این دسته که شاعران معروف آذربایجان (خاقانی، نظامی و...) بودند، سبک شعر فارسی را از آن‌چه در دیگر نواحی ایران یا پیش از آنان رایج بود، متمایز ساختند.
- ۱۷ در گزینه‌های ۴ شاعر به دل که مرکز توجه عارف است و یکی از مضامین رایج ادبیات عرفانی است اشاره می‌کند.
- ۱۸ «را» در عبارت سؤال و جمله‌ی گزینه ۳، به معنای «برای» است. حرف «را» در گزینه‌های ۱ و ۴، نشانه مفعول و در گزینه ۲، به عنوان حرف اضافه و به معنای «به» است.
- ۱۹ مفهوم عبارت سؤال، حیل‌گری و ریاکاری در رفتار و کردار، در مقابل مخدوم است.
- ۲۰ در متن صورت سؤال آرایه سجع وجود ندارد.

در گزینه‌های «۱»، «۲» و «۳»، معشوق و دیدار او بر بهشت ترجیح داده شده است. ۱ ۲ ۳ ۴ ۲۱

«را» در «پادشاهی را شنیدم» به معنی «دربارۀ / از» است. ۱ ۲ ۳ ۴ ۲۲

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۲»: ملک را دشنام دادن گرفت و سقط گفتن (گرفت)

گزینه «۳»: خون: مجاز از کشتن / بشوید و بگوید: سجع / دست از جان شستن: کنایه از گذشتن از جان

پاسخنامه کلیدی

۱	۱	۲	۳	۴
۲	۱	۲	۳	۴
۳	۱	۲	۳	۴
۴	۱	۲	۳	۴
۵	۱	۲	۳	۴
۶	۱	۲	۳	۴

۷	۱	۲	۳	۴
۸	۱	۲	۳	۴
۹	۱	۲	۳	۴
۱۰	۱	۲	۳	۴
۱۱	۱	۲	۳	۴
۱۲	۱	۲	۳	۴

۱۳	۱	۲	۳	۴
۱۴	۱	۲	۳	۴
۱۵	۱	۲	۳	۴
۱۶	۱	۲	۳	۴
۱۷	۱	۲	۳	۴
۱۸	۱	۲	۳	۴

۱۹	۱	۲	۳	۴
۲۰	۱	۲	۳	۴
۲۱	۱	۲	۳	۴
۲۲	۱	۲	۳	۴